SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 828/2016-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. novembra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti [redacted], [redacted], v mene ktorej koná likvidátor [redacted], [redacted], a likvidátora [redacted], [redacted], zastúpených advokátom Mgr. Michalom Zemanom, Advokátska kancelária Zárecký Zeman, Medená 18, Bratislava, pre namietané porušenie základného práva na ochranu pred vykonávaním nútených prác podľa čl. 18 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a zákazu nútených prác podľa čl. 4 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava I č. k. 4 K 52/2015-84 z 11. januára 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti [redacted], a likvidátora [redacted] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 14. marca 2016 faxom a 17. marca 2016 poštou sa obchodná spoločnosť [redacted], [redacted], v mene ktorej koná likvidátor [redacted], [redacted], a likvidátor [redacted], [redacted] (ďalej aj „sťažovateľka v 1. rade“, „sťažovateľ v 2. rade“, spolu aj „sťažovatelia“), domáhali vydania nálezu, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie ich v záhlaví označených základných práv a slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 4 K 52/2015-84 z 11. januára 2016 a ktorým by napadnuté uznesenie tohto súdu zrušil.

2. Sťažovateľ v 2. rade uviedol, že uznesením okresného súdu č. k. 34 CbR 437/2014-7 z 22. apríla 2015 bol ako správca zapísaný v zozname správcov vedenom Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky menovaný za likvidátora sťažovateľky v 1. rade. Keďže zistil úpadok (predlženie) sťažovateľky v 1. rade, 27. novembra 2015 podal okresnému súdu návrh na vyhlásenie konkurzu na jej majetok, ku ktorému pripojil zoznam jej majetku, zoznam jej záväzkov, zoznam jej spriaznených osôb, účtovnú závierku k 31. decembru 2014, ako aj ďalšie písomné dokumenty. Vzhľadom na to, že majetok sťažovateľky v 1. rade nepostačoval ani na úhradu preddavku podľa § 13 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“), čo vyplývalo aj z likvidačnej účtovnej súvahy vyhotovenej predchádzajúcim likvidátorom ku dňu vstupu sťažovateľky v 1. rade do likvidácie, t. j. k 21. decembru 2006, pripojil k návrhu aj túto súvahu.

3. Okresný súd napadnutým uznesením návrh na vyhlásenie konkurzu proti sťažovateľke v 1. rade odmietol podľa § 14 ods. 1 zákona o konkurze, pretože nespĺňal zákonom ustanovené náležitosti, na odstránenie ktorých sťažovateľa v 2. rade vyzval uzneseniami č. k. 4 K 52/2015-56 zo 7. decembra 2015 a č. k. 4 K 52/2015-79 z 18. decembra 2015. V zmysle týchto uznesení mal sťažovateľ v 2. rade predložiť okresnému súdu poslednú riadnu individuálnu účtovnú závierku pozostávajúcu zo súvahy,

výkazu ziskov a strát a poznámok (§ 12 ods. 4 zákon a o konkurze) a zaplatiť na účet okresného súdu preddavok na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu a doložiť doklad osvedčujúci jeho zaplatenie (§ 13 ods. 1 zákona o konkurze) alebo preukázať oslobodenie od zloženia tohto preddavku tým, že predloží likvidačnú účtovnú súvahu zostavenú ku dňu vstupu obchodnej spoločnosti do likvidácie pozostávajúcej zo súvahy, výkazu ziskov a strát a poznámok, z ktorej vyplynie, že dlžník nedisponuje majetkom postačujúcim na úhradu preddavku (§ 13 ods. 2 zákona o konkurze). V odôvodnení napadnutého uznesenia okresný súd uviedol, že *„navrhovateľ vo svojom podaní doplnil... riadnu účtovnú závierku k 31. 12. 2014, ktorá spĺňa všetky náležitosti v zmysle § 17 ods. 3 ZoÚ“*, a teda splnil povinnosť vyplývajúcu z § 12 ods. 4 zákona o konkurze. Zároveň však uviedol, že *„navrhovateľ súdu nedoložil a teda nepreukázal oslobodenie povinnosti od zaplatenia preddavku v zmysle § 13 ods. 2 veta prvá ZKR a ani tento preddavok v zmysle § 13 ods. 1 ZKR v spojení s § 7 ods. 2 Vyhlášky nezaplatil a nedoložil súdu o zaplatení žiaden doklad“*. V tejto súvislosti sťažovateľovi v 2. rade vytkol, že *„síce doložil súdu likvidačnú súvahu k 21. 12. 2006..., podmienkou oslobodenia likvidátora od zloženia preddavku je zostavenie likvidačnej účtovnej závierky (obsahujúcej náležitosti podľa § 17 ods. 3 ZoÚ), ktorú likvidátor predloží súdu spolu s návrhom na vyhlásenie konkurzu na majetok Dlžníka a z ktorej vyplynie, že Dlžník nedisponuje majetkom, z ktorého by bolo možné preddavok uhradiť“*.

4. Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že sťažovateľ v 2. rade na uvedené výzvy reagoval podaniami zo 17. decembra 2015 a 29. decembra 2015 a že všetky dokumenty opodstatňujúce vyhlásenie konkurzu proti sťažovateľke v 1. rade okresnému súdu predložil. Poukazuje na to, že § 74 Obchodného zákonníka *„vyžaduje od likvidátora, aby ku dňu vstupu do likvidácie zostavil likvidačnú účtovnú súvahu. Na to nadväzuje § 13 ods. 2 ZKR, ktorý tú istú likvidačnú účtovanú súvahu považuje za riadny doklad o nemajetnosti. Zo znenia Zákona účtovníctve je zrejmé, že v oboch prípadoch ZKR aj OBZ pod pojmom likvidačnej účtovnej súvahy rozumejú otváraciu súvahu podľa § 17 ods. 7 písm. c) Zákona o účtovníctve.“*. V rozpore s tým však okresný súd od sťažovateľa v 2. rade požadoval *„zostavenie likvidačnej účtovnej závierky (obsahujúcej náležitosti podľa § 17 ods. 3 ZoÚ)“*, hoci táto sa podľa citovaného zákona nevyhotovuje, a ako neexistujúca zákonná povinnosť

má preto predstavovať podmienku, ktorú ani nemôže splniť. Sťažovatelia sú presvedčení, že tak, ako si § 13 ods. 2 zákona o konkurze vyložil okresný súd, *„robí z tohto ustanovenia právnu normu, ktorú nie je možné naplniť. Takýto výklad súdu je celkom zjavne nesprávny“*, okresný súd ho žiadnym spôsobom nezdôvodnil a z jeho rozhodnutia *„nie je možné určiť, ako dospel k záveru, že likvidačná účtovná súvaha podľa § 13 ods. 2 ZKR je účtovnou závierkou ku dňu vstupu do likvidácie podľa § 17 ods. 3 Zákona o účtovníctve“*. Podľa názoru sťažovateľov sa vydaním napadnutého uznesenia okresný súd dopustil svojvôle, svoje rozhodnutie riadne neodôvodnil a neposkytol im súdnu ochranu v ústavne garantovanom štandarde vyplývajúcom z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. z čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Sťažovateľ v 2. rade navyše namieta, že okresný súd ho *„poslal na nútené práce alebo služby“*, pretože nemá ako zaplatiť preddavok podľa § 13 ods. 1 zákona o konkurze, nemá ako ukončiť likvidáciu a nemá ani ako podať návrh na vyhláseniu konkurzu proti sťažovateľke v 1. rade. Sťažovateľ v 2. rade nemá žiadnu zodpovednosť za stav, v akom sa sťažovateľka v 1. rade nachádza. Ostáva mu len doživotne viesť likvidáciu nemajetnej obchodnej spoločnosti bez akejkoľvek odmeny alebo náhrady a bez zákonnej možnosti túto činnosť riadne ukončiť.

II.

6. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmavané (IV. ÚS 303/04). V súvislosti s tým ústavný súd opakovane judikoval, že pri uplatňovaní tejto právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy,

ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

7. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd (každý) návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

8. Pre účely overenia opodstatnenosti vznesených sťažnostných námietok týkajúcich sa nesprávneho výkladu relevantných ustanovení zákona o konkurze okresným súdom ústavný súd požiadal o vyjadrenie k sťažnosti jeho podpredsedu, ktorý k svojej odpovedi sp. zn. Spr. 3682/2016 z 31. októbra 2016 pripojil vyjadrenie zákonnej sudkyne JUDr. E. S. V tomto vyjadrení zákonná sudkyňa poukázala na to, že ústavný súd už v uznesení

sp. zn. III. ÚS 495/2012 z 23. októbra 2012 vyslovil, že „... konštrukcia zákona o konkurze a reštrukturalizácii v úvodnej fáze konania – t. j. pri rozhodovaní o tom, či sa konkurzné konanie začne alebo bude návrh na vyhlásenie konkurzu ešte pred jeho začatím odmietnutý – spočíva na zásade posudzovania náležitostí návrhu na vyhlásenie konkurzu predovšetkým po formálnej stránke s cieľom vyhodnotiť, či návrh na vyhlásenie konkurzu je dostatočným podkladom na začatie konkurzného konania, ktoré predchádza vyhláseniu samotného konkurzu, prípadne vydaniu iného rozhodnutia, s ktorým zákon o konkurze a reštrukturalizácii počíta. Prípustnosť vyššej miery formalizmu pri skúmaní náležitostí návrhu odôvodňujú aj striktné (zákonom určené) lehoty, v ktorých má okresný súd o návrhu na vyhlásenie konkurzu rozhodnúť, t. j. do 15 dní od doručenia návrhu, prípadne do 15 dní po tom, ako uplynula lehota na odstránenie nedostatkov návrhu (§ 14 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii). Navyše, pri posudzovaní únosnej miery formalizmu je vždy potrebné rozlišovať, či ide o procesné pravidlá (podmienky), alebo práva hmotnej povahy. Procesné podmienky, o ktoré ide v danom prípade, nemožno obmedzovať na splnenie účelu, teda materiálne. Súčasne sa žiada uviesť, že odmietnutím návrhu veriteľ nestráca právo podať nový (skompletizovaný) návrh na vyhlásenie konkurzu a konajúci súd je povinný navrhovateľovi vrátiť preddavok na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu zložený pred podaním návrhu, ktorý bol odmietnutý.“ Vychádzajúc z uvedeného zákonná sudkyňa podrobne ozrejmila skutkové okolnosti, za ktorých k vydaniu napadnutého uznesenia došlo, pričom s poukazom na komentáre k zákonu o konkurze zotrvala na tom, že *„Porušovateľ... od Sťažovateľa v 2. rade oprávnene požadoval predloženie celej likvidačnej účtovnej súvahy, okrem už predloženej likvidačnej účtovnej súvahy, nakoľko súčasťou celej likvidačnej účtovnej závierky sú aj poznámky, v ktorých sú uvedené informácie, ktoré vysvetľujú a dopĺňajú údaje o. i. aj v (likvidačnej) súvahe, ktorá je podmienkou oslobodenia od platenia preddavku Likvidátorom a z ktorej musí jednoznačne vyplynúť to, že majetok Sťažovateľa v 1. rade nepostačuje na úhradu predmetného preddavku. Na uvedené preukázanie sú (a boli) teda, podľa názoru Porušiteľa, potrebné aj poznámky, ako súčasť individuálnej likvidačnej účtovnej závierky.“*. Keďže tak sťažovateľ v 2. rade neurobil a preddavok podľa § 13 ods. 2 zákona o konkurze v lehote ustanovenej § 14 ods. 1 zákona o konkurze nezaplatil, resp. nepreukázal oslobodenie od povinnosti tento preddavok zaplatiť, bol návrh na vyhlásenie konkurzu proti sťažovateľke v 1. rade zamietnutý.

Zákonná sudkyňa napokon uviedla, že *„Porušovateľ nerozhodol vo veci samej, a Sťažovateľ v 1. rade sa teda mohol prostredníctvom Sťažovateľa v 2. rade opätovne domáhať vyhlásenia konkurzu na majetok Sťažovateľa v 1. rade, a to podaním nového návrhu. Podľa názoru Porušovateľa, Sťažovateľ v 1. rade nebol ukrátený na svojich právach v rozpore s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, keďže predmetné uznesenie o odmietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu na majetok Sťažovateľa v 1. rade nebolo vo veci samej a nezakladalo vec už prejednanú a rozsúdenú, resp. rozhodnutú“*.

9. Na uvedené vyjadrenie predsedu okresného súdu reagovali sťažovatelia podaním z 28. novembra 2016, v ktorom na svojich sťažnostných námietkach v plnom rozsahu zotrvali.

10. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd dospel k názoru, že sťažovateľmi uplatnená argumentácia (bod 4) nie je opodstatnená a ako taká ani spôsobilá spochybniť napadnuté uznesenie okresného súdu. Preskúmaním odôvodnenia tohto uznesenia (bod 3) ústavný súd zistil, že obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, ktoré nemožno považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

11. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s názorom okresného súdu nestotožňujú, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné a arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

12. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). A keďže formálne posúdenie zákonných podmienok na vyhlásenie konkurzu na majetok sťažovateľky v 1. rade okresným súdom v tomto štádiu konania ani nedosahuje takú ústavnoprávnu intenzitu, ktorá je potrebná na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľov napadnutým uznesením okresného súdu, sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (podobne IV. ÚS 157/08, III. ÚS 85/2012, III. ÚS 495/2012, III. ÚS 183/2016).

13. Z rovnakého dôvodu ústavný súd odmietol aj zvyšnú časť sťažnosti, v ktorej sťažovateľ v 2. rade namietal porušenie základného práva zaručeného čl. 18 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 4 ods. 2 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu. V tejto súvislosti už Európsky súd pre ľudské práva vyslovil, že o nútenú alebo povinnú prácu ide vtedy, ak sa vykonáva bez súhlasu dotknutej osoby, má nespravodlivý či vynútený charakter a výkon takejto práce je neodvratný (Van der Mussele c. Belgicko z 23. 11. 1983, mutatis mutandis I. ÚS 191/06). Je evidentné, že uvedené podmienky v prípade sťažovateľa v 2. rade naplnené nie sú, keďže funkciu likvidátora vykonáva ako slobodné povolanie, pričom je ako správca zapísaný v zozname vedenom Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, a nie proti svojej vôli. Na citovanú judikatúru správne poukázala aj zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

14. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. novembra 2016